

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

A filio quid parentibus debeatur, §. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

qui cum sape colloqui, eundemque sape domi ac ruri apud se habere Plutogenes consueverat. Quare hunc semel enixe obtestatur, ut Polycratem Hispamicam profactionem urgentem, pro sua in adolescentem autoritate, compesceret, eaque occasione ejus pravos mores, quibus praesertim parentes, usque ad insaniam, lacescebat, aliqua ratione corriperet. Is mandatum non recusans, Polycratem in secreto cubiculo forte otiantem sic solus agreditur.

§. II.

A filio quid parentibus debeat?

Fili (nam te filium, quem in domino ab infantia partui, non gratis compellabo) ut quid tanta contra tuos amantissimos parentes pertinacia? Docebo te brevibus, quid filius debeat patri: tria compelleret, lethaliter peccaret, ex Silnimirum, amorem, reverentiam, & obedientiam, ut quid denique a te nunc velim exposcere, manifeste concludam. Hæsit Polycrates præ obsecravitia, quam Hierotheo gerebat. Sed quia erat curiosus, acutusque ingenio, illis optuletur. Si filius ergo negligat, sic respondit. Arridebit mihi ista Theologiae Moralis prælectio, pater: Vero exomologesis Sacramentum suscipiendum oppugnabo, si per te mihi licet; si prohibeat, ne iij necessariumbit, quæ contra meam hispanicam professionem disputaveris: & expugnabo ne quid rationi consonum pauperifortassis: hue enim tua oratio tendit, bus, vel operibus pijs pro salute animi video: age, quod proposuisti, agitur, mæ relinquant, in mortale crimen, ex creditor, ego expeditis auribus, ut ex sententia ejusdem Navarri, prolabererenti officio tibi debeo, quacumque attuleris, excipiam. Tum Hieroximi debemus, quid non debemus patri?

G

6, Pari

Amor.

2. Amet filius parentes, primò, dilectione interna, itaut, eos nunquam odio habeat, neque illis malum aliquod notabile animæ vel corpori inferendum exoptet: Si secus in re non modica faxit, peccabit mortaliter, tenebiturque a hanc circumstantiam, utpote constituentem peculiarem impietatis speciem, in Confessione, ut rectè monent Doctores, patefacere.

a l. nostrum Opusc. de Conf. I. 2. c. 5.
§. I. & in edit. Panormit. anni 1629.
& benignius lib. eod. vers. dicet.

3. Præterea amet & amore externo, hoc est, obstringitur filius signa benevolientiae externæ parentibus ostendere.

4. Quapropter qui dure, vel aspere cum ijs notabiliter ageret eosve sperneret, vel ad non vulgarem tristitiam compelleret, lethaliter peccaret, ex Sil-

b. silv. v. filij. q. 22. c. Nav. c. 14.
n. 11. in summa cui adde Bon. circa 4. de-

cludam. cal. prec. d. 4. q. un. p. 3. n. 3.

5. Tertiò, in spirituali necessitate condant testamentum; si eos abdicat, si respondit. Arridebit mihi ista Theologiae Moralis prælectio, pater: Ut in articulo mortis pater materve ut in articulo mortis pater materve

6. Pari modo huc reduco obligationem filiorum in adimplendis quamprimum, quæ sunt in testamenis à parentibus disposita circa æs alienum, vel legata; imo hæc, absque causa, notabili temporis intervallo differre, piaculum esse mortale, merito docet idem Navarrus.

e Nav. ib. n. 15. cit. Antonius.

7. In eo est difficultas, an, si pater nulla bona relinquat filio, teneatur filius, ex suis proprijs bonis solvere debita: mutuam v. g. pecuniam acceptam à patre, & eam quidem potissimum, quæ expensa fuit pro aliamentis ejusdem filij? lis hæc vertitur inter Iurisperitos: & tamen nequaquam obligari, quia mutui repetendi obligatio est personalis, constanter affirmo. f Cum enim filius nomine suo pecuniam illam nequaquam suscepit, nihil omnino debebit. & ratio ulterior, quo ad pecuniam susceptam pro filij aliamentis, in quo major urget difficultas, est, quia pater tenetur alere filios, atque hi ius habent adversus patrem, exposcendi alimenta: nam propterea mutuum illud à genitore acceptum semper cadet contra genitorem, adversus filios nunquam.

f Dec. in l. cum servum. n. 1. ff. si certum petatur, & ibi Ale. n. 27. alia jura citans.

Quemadmodum enim deficientibus viri bonis, uxor regulariter non tenetur, g ex suis de talibus debita vi tri solvere; debita, inquam, etiam ad ipsam met uxorem, & ad familiam a lendam contracta: quia utramque a lege marito incumbit, non uxori; ita profecto in casu proposito, si pari ra-

tione bona paterna non superflue.

g Sanc. l. 9. de Matr. d. 4. a. n. 29. ubi n. 30. assertur quidam casus, in quo tenetur uxor.

8. Neque opponas, cum nonnullis, h legem, in qua sancitur, si quia rem alienam acceperit, & res illa in utilitatem alterius fuerit conversa, teneri hunc tertium ad solutionem, si is, qui accepit, solvendo non fuerit: Ne opponas, inquam; id enim, esto, veritatem habeat, si quando hic tertius accepit ex causa lucrativa, non vero, si onerosa: at filius alimenta ex causa onerosa conquisiuit, quia ipsi omnino a parente debebantur.

h Iason. l. his solis ff. de cond. indebit. n. 2. Rom. in singul. 220.

9. Sed quid, si pater alia bona reliquit filio vinculata (v. g. majoratum) quæ jam apud filium extent, debetne filius ex his, vel horum fructibus solvere patris debita? Respondeo, si debita sint contracta ab eo, qui instituit vinculum, & quidem antequam vinculum instituerit, certum est, filium debere, non autem, si post vinculum jam factum irrevocabile: nec item, si debita sint contracta ab majoratus possessore, qui institutor non fuit. Horum rationes leges apud Sanc. i ac juris consultos ab eodem citatos; nam Bon. l afferentem Azor & Filiucium, in aliquo ex dictis discrepantes nequaquam sequor.

i Sanc. in cons. tom. 2. l. 4. c. 1. dub. 37. 1 Bon. t. 2. circa 4. dec. præc. d. 6. qu. un. p. 4. n. 10.

10. Quare denique subveniant in necessitate corporali, quantum vires sufficiunt, parentibus filij. Quare, s pater

pater infirmus est, si in carcerem deritus, si mente captus, si extrema, vel gravi necessitate pressus, debet filius, quia opus erunt, porrigitur, curare, ut liberetur, eidemque etiam ex proprio m peculio providere.

m Nav. in sum. c. 14. n. 12. & 13.

11. Illud fateor, ex Navarro, non obligari filium alijs carentem bonis, artem suo statui indecentem exercere, qua patrem alat, quia ejusmodi incommodum merito filium excusabit, ut item asserto, o teneri filium, parentis necessitatibus subvenire, tametsi parentis esse sibi subsidio posset exercitatio alicujus artis minus suo statui condescensit: ad id enim esset nimis durum, obligare Patrem, dum filio gaudet, qui alia via sublevare cadentem possit.

n Nav. ib. o colligitur ex S. Tho. 2. q. 101. ar. 2. Ang. cons. 85. no. 3. & colligitur ex l. sicut ff. de oper. libert.

Reverentia.

12. Verum revertamur ad id, quod secundo loco propositum est, a filio deberi parentibus, nempe reverentiam. Primo enim si filius parentem percutiat, etiam si percussio sit levis, a imo, secundum aliquos, b etiam si solum attollat manus ad verberandum, pia culum mortale committit.

a Navarr. in summa c. 14. n. 12. b Bona. to. 2. cir. 4. dec. prae. d. 6. q. un. p. 2. n. 4.

13. Secundum, si deliberatè maledicit parentibus, sive superstibus, sive jam fato sublati, vel eos contumelijs afficiat.

c Tertiò, si eosdem parentes ali-

cujus criminis, quamvis crimen verum sit, accensare non dubitet, mortaliter item delinquit: qua ratione tamen, in hoc postremo capite, excipiatur casus læse Majestatis divinae per haeresim, vel humanæ per conspirationem adversus Principem, cum sint delicta minus frequentia, supersedemus nunc dicere, & scribentibus c de hoc argumento libentes relinquamus.

c A7. p. 2. li. 2. c. 2. qu. 13. & deinceps. Nav. l. c. m. 12. alijq.

14. Quid si princeps det liberam facultatem occidendi proscriptos à patria, licetene filius patrem occidere poterit?

Respondeo, nonnulli Iurisconsulti d posse contendunt, tum quia filius debet aliam rem negare patri proscripto, ergo & poterit occidere; tum quia alii cubi adsumt leges, ut qui proscriptos occiderit, certam mercedem consequatur, a cuius consecutione non excluduntur filii:

d Bartol. in l. si adult. g. liberto ff. de adulter. Gom. in instit. de actionib. §. Rursus num. 22. apud Dicefull. mox ci- tandum. i.

15. Sed profecto pro hac sententia nec ego, nec Covarruvias, e aliquique suffragium dabintus, quia id graviter, atque adeo mortaliter, repugnat cum charitate & pietate, qua filius debet patrem amplecti: leges vero illæ, quæ filium non excipiebant, merito jam desivere, quia impiæ sunt, ut & impium esset, denegare alimenta patri proscripto, lege Layman, f qui hanc nostram sententiam extendit etiam ad parentes, respectu filij, & ad uxores, respectu mariti &c. Quod si pater sumeret arma cōtra Patriā vel Principē, vel

52

fit, ut loquimur, captivans viatores, aritates foveat, si is minus obediens, quem alicubi numerari audio inter rebellis primi capitatis, utpote admodum Reip. ac Principi nocentem, prohibebo quidem filium, ne patri alimenta ministret, id. n. quid negativum est; at positivè interficere, præcipere non audeo; queratur alia via, qua illud communitatis publicum malum averti possit. Quid, si pater nulla via possit ab armis contra patriam averti occidatur, inquit, Dicastillus g propter bonum universale Recipub.

n. Covar. de Mat. c. 7. §. 7. n. 5. dec. in cap. quæ Eccl. n. 4. de confit. lege Dianam p. 8. tr. 7. ref. 42. & Iulium Clar. apud Dicastillum mox citandum. f. Layman l. 5. sec. 5. tr. 3. p. 3. c. 2. n. 2. & lege item, quem mox dicemus §. 6. g. Dicastill. l. 2. de just. tra. 1. d. 10. dis. 1. num. 13.

17. Quarto denique contra reverentiam filialem peccaret filius, si recognoscere, ut notat Azor, h ex contemptu nolle patrem, ob ejus paupertatem: at si non ex contemptu, sed ad vitandum aliquod incommodum, aut erubescientiam, certe, quia non esset injuria directa in patrem, à mortalib[us] culpa, (sic puto) esset excusandus.

h. Azor. p. 2. l. 2. c. 2. q. 10.

Obedientia.

18. Superest obedientia, quæ parentibus debetur, primò in ijs, quæ dine, postulata, ut fas est, à patre vespertant ad bonos mores. Quare prænbia, quamvis minus impetrata, an, tipienti patri, ne filius scortetur, ne lu-

iniquam, peccet, si modo discedat? dis prohibitis vacet, ne noxias familiæ Non peccaturum, respondit Hiero-

theus;

CAPUT SECUNDUM §. II.

33

theus; tunc enim filius, cum tam ferre grati debemus) ita patre, matre, multa adjuncta congeras, quæ certa supponis, suum magis bonum (multoque magis, si de æterna agatur salute) exiguo patris sensui præponere legitime valet. Teneo igitur te (subsumit adolescens) teque pronuntio meis consilijs affidentem. Tu non ignoras, ego invitus (altum hic suspirium traxit Polycrates) superior mores perniciaces meos: non certe erga alios, in quorum gratiam liberalem me atque urbanum ingenium habere animadverto, sed, nescio, qua sanguinis disjunctione insolenti, adversus parentem meum Plutogenem. Sæpiissime enim, data vel levissima occasione, in illum vehementer indignor, imo per meum gravissimum scelus (erubescō, sed ingenuus fateor) injurijs illum aggredi, atque obstinate laesere non dubito; qua turbatione familiæ, etiam inter domesticos consanguineorū familiariumq; convictus, quovæ malo exemplo, pater, imo universi ex vicinia norunt. Remedium tantis meis malis cum naviter exquirerem, dum cum ipso in eadem domo versamur, invenire datum non est. Oppugnanti naturæ semel vel bis, te cum victoria opponis; sepe, vel semper si id molitoris, occumbes. Quid ergo? heu fuge, non jam crudeles, sed natales terras, fuge littus amatum; an mihi etiam littus amarum? domo exire juvat; reverentiam, quam patri debeo, sic melius præ me feram, nihil convitiando absens, quam coram semper in contumelias incidendo. Deinde familia nostra (quod Dño optimo acceptum re-

germanoque fratre solertiſſimo ornata conſtat, ut nihil prorsus detrimenti ex mea absentia paſſura ſit: quamobrem ergo me criminè condennas? præſertim cum ex hac proſectione, quam plura ſperem exorare à Rege ad ſplendorē familiæ noſtræ, ad ampliandas fortunas, ad ſororum mearum nobiliora matrimonia conquirenda. hec & alia familia, ita diſerte & cordiate congeſit adolescens, ut Hierotheus non modo illum ab omni prorsus peccato vindicaverit, ſed ſe futurum intercessorem apud Plutogenem, pro ejusmodi diſceſſu, reſcepere. Tum conſueta verborum urbanitate ultro, ei troque habita, ē cubiculo diſceſſit ad patrem; qui exoratus tandem per Hierotheum, ſub eumdem fere menſem, & quidem optimo eventu, ut deinde reſcivimus, Polycratem libens, volensque dimiſit.

§. III.

An invitis parentibus Matrimonium inire filijs liceat?

Et jam instabant Paschales feria, atque ad aperienda peccata, sacramque synaxim fuſcipiendam confluuebant in templo frequentes de more fideles; cum Plutogenes Hierotheum convenit, precaturque, ut ſacro illorum dierum tempore Aloysiam filiam à proposito auptiarum illarum deterret. Spopondit is operam ſuam, nec multo post

G 3

puella,

